

WYROK SĄDU PIERWSZEJ INSTANCJI (piąta izba)
z dnia 30 czerwca 2005 r. *

W sprawie T-347/03

Eugénio Branco, L^{da}, z siedzibą w Lizbonie (Portugalia), reprezentowana przez
adwokata B. Belchiora, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Wspólnot Europejskich, początkowo reprezentowanej przez A. Alves
Vieirę i A. Weimara, a następnie przez P. Andrade'a i A. Weimara, działających
w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana,

* Język postępowania: portugalski.

mającej za przedmiot wniosek o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji C(2002) 3455 z dnia 23 października 2002 r. zmniejszającej kwotę pomocy finansowej w ramach EFS, udzielonej na podstawie wniosku nr 870302 P3,

**SĄD PIERWSZEJ INSTANCJI
WSPÓLNOT EUROPEJSKICH (piąta izba),**

w składzie: M. Vilaras, prezes, F. Dehousse i D. Šváby, sędziowie,
sekretarz: H. Jung,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 18 stycznia 2005 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Ramy prawne

1 Mocą art. 123 traktatu WE (obecnie art. 146 WE) ustanowiono Europejski Fundusz Społeczny, w celu poprawy możliwości zatrudniania pracowników w ramach rynku wewnętrznego i przyczyniania się w ten sposób do podniesienia poziomu życia, zwłaszcza przez kształcenie zawodowe. Artykuł 124 akapit pierwszy traktatu WE (obecnie art. 147 akapit pierwszy WE) powierza Komisji zarządzanie tym funduszem.

- 2 Zgodnie z art. 5 ust. 1 i 2 decyzji Rady 83/516/EWG z dnia 17 października 1983 r. w sprawie zadań EFS (Dz.U. L 289, str. 38) pomoc funduszu może być przyznana w wysokości 50% kwalifikujących się wydatków, jednakże bez przekraczania kwoty finansowego wkładu władz publicznych zainteresowanego państwa członkowskiego.
- 3 W wykonaniu tej decyzji Rada wydała rozporządzenie (EWG) nr 2950/83 z dnia 17 października 1983 r. w sprawie wykonania decyzji 83/516/EWG (Dz.U. L 289, str. 1).
- 4 Następnie Rada wydała rozporządzenie (EWG) nr 2052/88 z dnia 24 czerwca 1988 r. w sprawie zadań funduszy strukturalnych i ich skuteczności oraz w sprawie koordynacji działań funduszy między sobą i z operacjami Europejskiego Banku Inwestycyjnego i innymi istniejącymi instrumentami finansowymi (Dz.U. L 185, str. 9). W wykonaniu tego rozporządzenia Rada wydała rozporządzenie (EWG) nr 4255/88 z dnia 19 grudnia 1988 r. ustanawiające przepisy wykonawcze do rozporządzenia (EWG) nr 2052/88 w odniesieniu do EFS (Dz.U. L 374, str. 21). Wydała ona także rozporządzenie (EWG) nr 4253/88 z dnia 19 grudnia 1988 r. ustanawiające przepisy wykonawcze do rozporządzenia (EWG) nr 2052/88 w odniesieniu do koordynacji działań różnych funduszy strukturalnych między nimi oraz z operacjami Europejskiego Banku Inwestycyjnego i innymi istniejącymi instrumentami finansowymi (Dz.U. L 374, str. 1).
- 5 Mocą artykułu 10 ust. 2 rozporządzenia nr 4255/88 rozporządzenie nr 2950/83 zostało uchylone „z zastrzeżeniem art. 15 rozporządzenia nr 2052/88 oraz art. 33 rozporządzenia nr 4253/88” [tłumaczenie nieoficjalne]. Zgodnie z treścią tych dwóch przepisów wnioski o przyznanie pomocy złożone w czasie obowiązywania dawnych uregulowań należy rozpatrywać w świetle tych uregulowań.

- 6 Również rozporządzenie nr 4255/88 zostało uchylone, mocą art. 11 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1784/1999 z dnia 12 lipca 1999 r. w sprawie EFS (Dz.U. L 213, str. 5). Artykuł 9 tego rozporządzenia odsyła do przepisów przejściowych zawartych w art. 52 rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. ustanawiającego przepisy ogólne w sprawie funduszy strukturalnych (Dz.U. L 161, str. 1). Wymieniony wyżej art. 52 stanowi między innymi, że „[n]iniejsze rozporządzenie nie ma wpływu na kontynuację lub modyfikację, w tym całkowite lub częściowe anulowanie, pomocy zatwierdzonej przez Radę lub Komisję na podstawie [...] jakiegokolwiek innego prawodawstwa, które miało zastosowanie do tej pomocy w dniu 31 grudnia 1999 r.”.
- 7 Z zestawienia tych wszystkich przepisów wynika, że rozporządzenie nr 2950/83 należało nadal stosować do pomocy, której dotyczy niniejsze postępowanie, oraz że zaskarżona decyzja powinna być zgodna w szczególności z tym właśnie rozporządzeniem.
- 8 Artykuł 1 rozporządzenia nr 2950/83 wymienia wydatki, na które może być przyznana pomoc z FSE.
- 9 Udzielenie przez FSE zgody w odpowiedzi na wniosek o finansowanie pociąga za sobą, na podstawie art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83, wypłatę w dniu przewidywanego rozpoczęcia szkolenia zaliczki wynoszącej 50% przyznanej pomocy. Zgodnie z art. 5 ust. 4 rozporządzenia 2950/83 wnioski o wypłatę salda zawierają szczegółowe sprawozdanie zawierające opis, wyniki i aspekty finansowe odnośnych działań. Państwo członkowskie zaświadcza o prawdziwości i rzetelności księgowej informacji podanych we wnioskach o przyznanie płatności.
- 10 Zgodnie z art. 6 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83, jeśli pomoc przyznana z EFS nie jest wykorzystywana zgodnie z warunkami zawartymi w decyzji o przyznaniu tej pomocy, Komisja może, po umożliwieniu zainteresowanemu państwu członkowskiemu przedstawienia swoich uwag, zawiesić, zmniejszyć albo cofnąć pomoc. Ustęp 2 tego artykułu stanowi, że przekazane kwoty, które nie zostały wykorzystane w sposób zgodny z warunkami zawartymi w decyzji o przyznaniu pomocy, podlegają zwrotowi.

- 11 Zgodnie z art. 7 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83 zarówno Komisja, jak i zainteresowane państwo członkowskie, mają prawo kontrolować wykorzystanie przyznanej pomocy.

- 12 Wreszcie art. 7 decyzji Komisji 83/673/EWG z dnia 22 grudnia 1983 r. w sprawie zarządzania EFS (Dz.U. L 377, str. 1) stanowi, że w przypadku gdy zarządzanie działaniem, na które została przyznana pomoc, jest przedmiotem dochodzenia z powodu podejrzenia o nieprawidłowości, państwo członkowskie niezwłocznie informuje o tym Komisję.

Okoliczności powstania sporu

- 13 Skarżąca złożyła dwa wnioski o przyznanie pomocy finansowej — w wysokości 11 736 792 portugalskich escudo (PTE) (wniosek nr 870302 P3) oraz w wysokości 82 700 897 PTE (wniosek nr 870301 P1) — na realizację programów szkoleniowych przeznaczonych odpowiednio dla dorosłych i młodzieży.

- 14 Skarga dotyczy decyzji końcowej wydanej w sprawie pierwszego ze wskazanych wyżej wniosków.

- 15 Mocą decyzji z dnia 30 kwietnia 1987 r. pozwana uwzględniła pierwszy z ww. wniosków do wysokości 5 809 712 PTE.

- 16 W dniu 24 lipca 1987 r. skarżąca otrzymała od EFS zaliczkę w wysokości 2 904 856 PTE wypłaconą na podstawie art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83.

- 17 Na początku lipca 1988 r., tj. po zakończeniu szkoleń, które miały miejsce od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 1987 r. skarżąca złożyła w Departamento para os Assuntos do Fundo Social Europeu (wydział ds. EFS, zwany dalej „DAFSE”) wniosek o wypłatę salda.
- 18 Zaświadczywszy, na podstawie art. 5 ust. 4 rozporządzenia nr 2950/83, o prawdziwości i rzetelności księgowej informacji podanych w tym wniosku, DAFSE przedstawił Komisji w dniu 17 października 1988 r. wniosek o przyznanie płatności.
- 19 Niemniej jednak w dniu 22 sierpnia 1988 r. DAFSE zwrócił się do Inspeccao Geral de Finanças (generalna inspekcja finansów, zwana dalej „IGF”) o dokonanie, na podstawie art. 7 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83, kontroli wniosku o wypłatę salda.
- 20 W dniu 5 maja 1989 r. IGF stwierdziła wystąpienie nieprawidłowości. Dotyczyły one z jednej strony zawarcia przez skarżącą umowy o podwykonawstwo z „EB-Contabilidade e Estudos Económicos L^{da}” (zwaną dalej „EB L^{da}”), z drugiej zaś strony kwot związanych z amortyzacją nieruchomości oraz wynagrodzeniem z tytułu leasingu.
- 21 DAFSE powiadomił pozwaną o zawieszeniu wypłaty salda na podstawie art. 7 decyzji 83/673.
- 22 W dniu 16 maja 1989 r. IGF przekazała informacyjnie swoje sprawozdanie policji sądowej.

- 23 W dniu 30 lipca 1990 r. DAFSE powiadomił Komisję, iż w następstwie kontroli przeprowadzonych przez IGF uważa on, że niektóre wydatki nie kwalifikują się. Uwagi krytyczne odnosiły się z jednej strony do kosztów związanych z powierzonym EB L^{da} podwykonawstwem, z drugiej zaś do kosztów leasingu.
- 24 Pismami sporządzonymi w tym samym dniu DAFSE zażądał od skarżącej zwrotu zaliczek wypłaconych przez EFS oraz Republikę Portugalską tytułem udziału krajowego w terminie 10 dni.
- 25 W piśmie z dnia 30 maja 1994 r. skarżąca zwróciła się do pozwanej o podanie powodu, dla którego nie doszło jeszcze do podjęcia przez nią decyzji końcowej w przedmiocie złożonych przez nią wniosków.
- 26 Pismem z dnia 16 czerwca 1994 r. pozwana odpowiedziała, że władze portugalskie powiadomiły ją o prowadzonym w stosunku do tych wniosków dochodzeniu, wszczętym na podstawie art. 7 decyzji 83/673 z powodu podejrzenia wystąpienia nieprawidłowości.
- 27 Skarżąca wystąpiła o stwierdzenie nieważności decyzji rzekomo podjętej przez pozwaną, mocą której miała ona odmówić uwzględnienia wniosku skarżącej o dokonanie wypłaty salda pomocy finansowej przyznanej przez EFS oraz Republikę Portugalską.
- 28 W wyroku z dnia 11 lipca 1996 r. w sprawie T-271/94 Branco przeciwko Komisji, Rec. str. II-749, Sąd orzekł o niedopuszczalności skargi z powodu braku decyzji Komisji w przedmiocie wniosku o wypłatę salda.

BRANCO PRZECIWKO KOMISJI

- 29 W dniu 25 października 1996 r. pozwaną powiadomiono o wszczęciu dochodzenia przed Tribunal de Instrução Criminal da Comarca de Porto (karny sąd śledczy dla okręgu Porto) w sprawie uzyskania subwencji na podstawie oszustwa oraz ich sprzeniewierzenia w związku z działaniami szkoleniowymi finansowanymi przez EFS.
- 30 Pismem z dnia 27 lutego 1997 r., które wpłynęło do Komisji w dniu 3 marca 1997 r., skarżąca wezwała pozwaną do wydania decyzji w sprawie wypłaty salda.
- 31 W dniu 17 kwietnia 1997 r. pozwana przesłała DAFSE projekt decyzji o zawieszeniu pomocy.
- 32 Skarżąca otrzymała w dniu 5 maja 1997 r. kopię tego pisma. W dwóch pismach datowanych 19 i 21 maja 1997 r. przedstawiła ona swoje uwagi do otrzymanego projektu.
- 33 Skarżąca wniosła skargę na bezczynność. Sprawa ta została zarejestrowana w sekretariacie Sądu pod nr T-194/97.
- 34 W dniu 17 lutego 1998 r. Komisja wydała decyzję o zawieszeniu odnośnej pomocy finansowej.
- 35 W dniu 26 maja 1998 r. skarżąca wniosła skargę o stwierdzenie nieważności ww. decyzji o zawieszeniu. Sprawa ta została zarejestrowana w sekretariacie Sądu pod nr T-83/98.

- 36 W wyroku z dnia 27 stycznia 2000 r. Branco przeciwko Komisji (T-194/97 i T-83/98), Rec. str. II-69, Sąd połączył sprawy w przedmiocie tych dwóch skarg. Orzekł on o niedopuszczalności skargi na bezczynność, zaś skargę o stwierdzenie nieważności oddalił.
- 37 W dniu 4 maja 2000 r. Tribunal de relação (sąd odwoławczy) w Lizbonie orzekł, że nastąpiło przedawnienie ścigania w sprawach, w których wszczęto przeciwko skarżącej procedurę dochodzeniową.
- 38 Pozwaną powiadomiono o tym orzeczeniu pismem z dnia 11 lipca 2001 r. W następstwie tego rozstrzygnięcia DAFSE również powiadomił pozwaną, iż nie ma już podstaw, aby podejrzewać wystąpienie nieprawidłowości przy uzyskiwaniu tej pomocy. Zwrócił się on również do Komisji o wydanie końcowej decyzji zezwalającej na dokonanie wypłaty salda.
- 39 W dniu 8 stycznia 2002 r. Komisja przedstawiła DAFSE projekt decyzji o zmniejszeniu pomocy finansowej zażądaney w omawianym wniosku. Zaproponowała ona ustalenie ostatecznej kwoty pomocy EFS na 1 368 910 PTE.
- 40 W dniu 24 kwietnia 2002 r. DAFSE powiadomił pozwaną o braku zastrzeżeń co do ww. projektu decyzji, dodając, iż skarżącej projekt ten został przedstawiony i nie wniosła ona żadnych uwag do jego treści.
- 41 Tymczasem uwagi faktycznie zostały przez skarżącą zredagowane i dotarły do DAFSE w dniu 7 maja 2002 r.

- 42 W dniu 23 października 2002 r. Komisja wydała decyzję C(2002) 3455, w której dokonała zmniejszenia kwoty pomocy finansowej przyznanej skarżącej. W decyzji tej Komisja w sposób następujący uzasadniła swoje stanowisko: „[A]naliza wniosku o wypłatę salda wykazała, że z całkowitej kwoty 5 809 712 PTE początkowo przyznanej na podstawie wniosku 870302 P3 spółka [EB L^{da}] nie wykorzystwała kwoty 2 012 647 PTE. W oparciu o cytowane w piśmie [...] sprawozdanie z audytu należy zmniejszyć pomoc o kwotę 2 428 128 PTE. A zatem dokonuje się zmniejszenia pomocy o tę kwotę i określa się ją na kwotę 1 368 910 PTE”. Stanowi ona zaskarżoną decyzję.
- 43 W dniu następnym, tj. 24 października 2002 r., decyzję tę przesłano władzom portugalskim, zobowiązując je do powiadomienia o niej skarżącej.
- 44 W konsekwencji Republika Portugalska zażądała od skarżącej zwrotu otrzymanej w ramach EFS kwoty 7 661,27 EUR (1 535 946 PTE).
- 45 Skarżąca potwierdziła odbiór zaskarżonej decyzji oraz wskazanego wyżej żądania zwrotu z datą 31 lipca 2003 r.

Przebieg postępowania i żądania stron

- 46 Pismem, które wpłynęło do sekretariatu Sądu w dniu 9 października 2003 r., skarżąca wniosła będącą przedmiotem niniejszego postępowania skargę.

47 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (piąta izba) postanowił otworzyć procedurę ustną i, korzystając ze środków organizacji postępowania przewidzianych w art. 64 regulaminu Sądu, wezwał on strony do przedstawienia pewnych dokumentów, jak również sformułował wobec nich pytania na piśmie. Strony udzieliły odpowiedzi na zadane pytania, a także przedstawiły stosowne dokumenty w określonym terminie.

48 Na rozprawie w dniu 18 stycznia 2005 r. Sąd wysłuchał stanowisk stron oraz ich odpowiedzi na zadane przezeń w formie ustnej pytania.

49 Skarżąca wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności decyzji Komisji C(2002) 3455 z dnia 23 października 2002 r. zmniejszającej kwotę pomocy finansowej w ramach EFS, udzielonej na podstawie wniosku nr 870302 P3;

— obciążenie pozwanej kosztami postępowania.

50 Pozwana wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

W przedmiocie dopuszczalności

- 51 Z akt sprawy wynika, że Komisja powiadomiła DAFSE o swej decyzji poprzez skierowanie doń pisma, w którym informowała, iż na podstawie art. 6 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83 pomoc w ramach EFS uległa obniżeniu w stosunku do kwoty początkowo przyznanej.
- 52 Zaskarżona decyzja — mimo że adresowana do Republiki Portugalskiej — dotyczy skarżącej indywidualnie i bezpośrednio w rozumieniu art. 230 akapit czwarty WE, w części, w której pozbawia ją części początkowo przyznanej pomocy, przy czym państwu członkowskiemu nie przysługuje w tym zakresie uprawnienie do działania na zasadzie swobodnego uznania (wyroki Trybunału z dnia 7 maja 1991 r. w sprawie C-291/89 Interhotel przeciwko Komisji, Rec. str. I-2257, pkt 12 i 13; z dnia 4 czerwca 1992 r. w sprawie C-157/90 Infortec przeciwko Komisji, Rec. str. I-3525, pkt 16 i 17).
- 53 Pozwana wyraża zdziwienie, że upłynęło dziewięć miesięcy od momentu wydania zaskarżonej decyzji do chwili podania jej do wiadomości skarżącej, jednak nie podnosi zarzutu niedopuszczalności w rozumieniu art. 114 ust. 1 regulaminu Sądu. Dziwi ją także postawa skarżącej, która nie zażądała wyjaśnień co do stanu zaawansowania procedury, mimo że o projekcie decyzji wiedziała ona od dnia 10 marca 2002 r. W tym względzie pozwana powołuje się na postanowienie Sądu z dnia 30 września 1997 r. w sprawie T-151/95 INEF przeciwko Komisji, Rec. str. II-1541, pkt 47).
- 54 Sąd przypomina w pierwszej kolejności, że obowiązek dostarczenia dowodów na to, kiedy wystąpiło zdarzenie powodujące rozpoczęcie się biegu terminu do złożenia skargi, spoczywa na stronie, która zgłasza zarzut przedawnienia skargi (postano-

wienie Sądu z dnia 13 kwietnia 2000 r. w sprawie T-263/97 GAL Penisola Sorrentina przeciwko Komisji, Rec. str. II-2041, pkt 47). Dlatego też samo wyrażenie przez pozwaną zdziwienia nie wystarczy, by Sąd orzekł o niedopuszczalności skargi. Co więcej, strony skarżące nie można obciążać odpowiedzialnością za to, że władze portugalskie z opóźnieniem powiadomiły ją o zaskarżonej decyzji.

- 55 Po drugie, Sąd w przywołanym w pkt 53 powyżej postanowieniu w sprawie INEF przeciwko Komisji, pkt 45, stwierdził, że skarżący, który dowiaduje się o istnieniu aktu, który go dotyczy, obowiązany jest w rozsądnym terminie zażądać przedstawienia mu całego tekstu tego aktu, by móc dokładnie zapoznać się z jego treścią i uzasadnieniem, pod rygorem uznania skargi za niedopuszczalną. Jednak w postanowieniu tym Sąd uznał, że skarżąca otrzymała pismo, w którym ostateczne stanowisko Komisji zostało przedstawione w sposób jednoznaczny. W niniejszej sprawie natomiast skarżąca nie otrzymała takiego pisma. Przedstawiono jej tylko projekt decyzji, do którego ustosunkowała się. W tych okolicznościach należy uznać, że skarżąca nie miała obowiązku dowiadywać się, czy doszło do wydania zaskarżonej decyzji.
- 56 Z powyższych względów nie można przychylić się do podnoszonych przez pozwaną wątpliwości co do dopuszczalności skargi.

Co do istoty sprawy

- 57 Skarżąca podnosi cztery zarzuty. Pierwszy zarzut dotyczy naruszenia art. 6 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83 oraz decyzji 83/516. Drugi zarzut dotyczy naruszenia praw nabytych. Trzeci zarzut wywodzony jest z zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań oraz pewności prawnej. Czwarty zarzut dotyczy naruszenia zasady proporcjonalności.

58 Dwa pierwsze zarzuty łączy to, że obydwa stanowią merytoryczną krytykę uzasadnienia zaskarżonej decyzji. Dlatego też należy przeanalizować je łącznie.

A — *W przedmiocie zarzutu pierwszego i drugiego, dotyczących odpowiednio naruszenia rozporządzenia nr 2950/83 i decyzji 83/516 oraz naruszenia praw nabytych*

1. Argumenty stron

59 Skarżąca twierdzi, że zaskarżony akt narusza art. 6 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83 i decyzję 83/516. Twierdzi ona również, że decyzja uwzględniająca jej wniosek o finansowanie stworzyła po jej stronie prawa podmiotowe i że w związku z tym jest ona uprawniona do domagania się wypłaty przyznanej pomocy.

60 Skarżąca po pierwsze twierdzi, że wobec oszczędności poczynionych przez nią w stosunku do kwoty początkowo przyznanej przez Komisję, nie może się ona zgodzić na dodatkowe zmniejszenie pomocy do kwoty 2 965 124 PTE.

61 Po drugie skarżąca wskazuje na okoliczność, że w zaskarżonej decyzji poddano krytyce skorzystanie przez nią z usług podwykonawstwa świadczonych przez EB L^{da}. Skarżąca twierdzi, że sięgnęła po wyspecjalizowane usługi oferowane przez EB L^{da} w ramach umowy o podwykonawstwo dotyczącej zapewnienia kadry szkoleniowej, realizacji prac z zakresu pomocnicy technicznej, wsparcia pedagogicznego i poradnictwa zawodowego, jak również prac związanych z zarządzaniem i kontrolą budżetową. Jednakże jej zdaniem podwykonawstwo dopuszczalne jest zarówno w świetle rozporządzenia nr 2950/83, jak i w świetle wstępnej decyzji przyznającej pomoc. Co więcej, intencja skorzystania z usług EB L^{da} wyrażona została we wniosku o finansowanie. Poza tym nie jest prawdziwe zawarte w sporządzonym przez IGF sprawozdaniu z dnia 5 maja 1989 r. twierdzenie, jakoby kwoty fakturowane przez EB L^{da} za usługi były „niezwykle wysokie”. Zafakturowane

przez EB L^{da} koszty kadry szkoleniowej zgodne są, po uwzględnieniu poziomu szkolenia kursantów, z kosztami zaakceptowanymi przez portugalskie ministerstwo pracy. Pozostałe usługi, tj. usługi związane z planowaniem, przygotowaniem szkoleń, zarządzaniem budżetem, doradztwem zawodowym, jak również z pomocą techniczną i wsparciem pedagogicznym kształtują się na poziomie cen rynkowych. Wszystkie powyższe wydatki dokonane zostały zgodnie z prawem portugalskim i uregulowaniami wspólnotowymi. Zostały one przewidziane we wniosku o finansowanie i nie przekroczyły kwot, na które początkowo wyrażono zgodę. Wydatki te udokumentowane są fakturami oraz dowodami płatności. Wreszcie IGF nie wziął pod uwagę kosztów zużycia wody i elektryczności, kosztów pewnych urządzeń czy kosztów zarządu, jak też kosztów wynikających ze zlecenia pewnych zadań współpracownikom zewnętrznym. Również te wszystkie koszty, o których mowa wyżej, zostały poniesione przez EB L^{da}.

- 62 Skarżąca po trzecie kwestionuje poprawki naniesione w stosunku do dokonanej amortyzacji nieruchomości oraz w stosunku do kosztów wynikających z umów leasingu. Twierdzi ona, że w uwzględnionym przez Komisję wniosku o finansowanie inwestycje w sprzęt zostały przedstawione jako służące wyłącznie omawianemu szkoleniu. Niemniej jednak skarżąca rozłożyła amortyzację sprzętu na dziesięć miesięcy, co odpowiadało okresowi przygotowania kursu i trwania właściwego szkolenia. Skarżąca twierdzi ponadto, że podzieliła ona wartość majątku nabytego na podstawie umowy leasingu przez liczbę lat figurującą w danej umowie leasingu. Czynności te były zgodne zarówno ze złożonym przez nią w EFS wnioskiem, jak i z obowiązującymi wówczas przepisami portugalskimi. Skarżąca twierdzi również, że portugalskie organy administracji podatkowej zaakceptowały całkowite wynagrodzenie z umów leasingu związanych z umową najmu i że w związku z tym wynagrodzenie z pozostałych umów leasingu powinno być również w całości zaakceptowane.
- 63 W czwartej kolejności skarżąca wskazuje na inne jeszcze niespójności. Zwraca ona uwagę, że wynagrodzenia nauczycieli za szkolenia przeprowadzone w roku 1987 zostały zaakceptowane „w sposób całkowicie arbitralny i niespójny w zestawieniu z akceptacją kosztów innych działań przeprowadzonych przez [nią] w roku 1988”. Ponadto DAFSE zaakceptował, jako wydatki kwalifikujące się, premie dla kursantów z tytułu regularnego uczestnictwa w szkoleniu oraz niektóre odpisy amortyzacyjne za rok 1987, ale już nie za rok 1988.

64 Po piąte skarżąca twierdzi, że w swoim wniosku o wypłatę salda pomocy finansowej pominęła niektóre koszty. W treści złożonej przez nią skargi skarżąca domaga się ich uwzględnienia przez Sąd.

65 Pozwana sprzeciwia się twierdzeniom skarżącej i twierdzi, że zarzuty są bezzasadne.

2. Ocena Sądu

a) W przedmiocie naruszenia art. 6 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83 oraz decyzji 83/516

66 Skarżąca stara się wykazać, że doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83 oraz decyzji 83/516, opierając się na szeregu argumentów, które należy kolejno rozważyć.

Argument dotyczący poczynionych oszczędności

67 Skarżąca wskazuje przede wszystkim na oszczędności, których dokonała w zestawieniu z początkowym wnioskiem o przyznanie pomocy.

- 68 Jednak okoliczność, że nie dokonała ona wszystkich przewidzianych wydatków nie może skłonić Komisji do dokonania żądanych wypłat. Wypłata salda pomocy finansowej zależy od kwoty wydatków faktycznie dokonanych w związku z odnośnymi działaniami szkoleniowymi (wyrok Trybunału z dnia 25 stycznia 2001 r. w sprawie C-413/98 Frota Azul-Transportes e Turismo, Rec. str. I-673, pkt 27), w granicach przewidzianych we wstępnej decyzji przyznającej pomoc.

Argument dotyczący pominięcia niektórych wydatków

- 69 Skarżąca sygnalizuje również, że we wniosku o wypłatę salda pominęła pewne faktycznie dokonane wydatki.

- 70 Na rozprawie skarżąca uściśliła jednak, że wydatki te, które wymieniła w treści skargi, nie stanowią podstawy jej skargi. Należy w każdym wypadku stwierdzić, że w ramach postępowania o stwierdzenie nieważności na podstawie art. 230 WE oceny zgodności z prawem danego aktu wspólnotowego należy dokonywać biorąc za podstawę elementy stanu faktycznego, o których dana instytucja wiedziała w dniu wydania tego aktu. A zatem nie można uczynić Komisji zarzutu z tego, że nie uwzględniła kwot, o które skarżąca nie upomniała się przed dniem wydania zaskarżonej decyzji.

Argument dotyczący błędów w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji

- 71 Zdaniem skarżącej zakwestionowane wydatki związane z podwykonawstwem, amortyzacją i leasingiem, były uzasadnione.

- 72 Z treści art. 6 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83 wynika, że jeśli pomoc przyznana z EFS nie jest wykorzystywana zgodnie z warunkami zawartymi w decyzji o przyznaniu tej pomocy, Komisja może tę pomoc zmniejszyć.
- 73 Sąd stwierdził już, w wydanym w dniu 27 stycznia 2000 r. wyroku w sprawie Branco przeciwko Komisji, pkt 74, który przywołany został w pkt 36 powyżej, że z oświadczenia o przyjęciu decyzji przyznającej pomoc wynika, iż skarżąca w sposób wyraźny zobowiązała się do przestrzegania stosownych przepisów krajowych i wspólnotowych. W pkt 75 wymienionego wyżej wyroku Sąd stwierdził również, że prawo portugalskie i prawo wspólnotowe uzależniają korzystanie z funduszy publicznych od prawidłowej gospodarki finansowej.
- 74 A zatem do Sądu należy zbadanie, czy Komisja właściwie zinterpretowała to pojęcie.
- 75 Z uwagi na to, że zgodnie z art. 6 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83 Komisja może dokonywać oceny złożonych sytuacji faktycznych i księgowych, dysponuje ona w tej kwestii duży marginesem swobody oceny. W związku z tym kontrola Sądu ogranicza się w tej materii do zbadania, czy nie wystąpił oczywisty błąd w ocenie okoliczności faktycznych danej sprawy (wyroki Sądu z dnia 15 września 1998 r. w sprawie T-142/97 Branco przeciwko Komisji, Rec. str. II-3567, pkt 67; w sprawach połączonych T-180/96 i T-181/96 *Mediocurso* przeciwko Komisji, Rec. str. II-3477, pkt 120; przywołany w pkt 36 powyżej wyrok Sądu z dnia 27 stycznia 2000 r. w sprawach połączonych Branco przeciwko Komisji, pkt 76; wyroki Sądu z dnia 14 maja 2002 r. w sprawie T-80/00 *Associação Comercial de Aveiro* przeciwko Komisji, Rec. str. II-2465, pkt 51; w sprawie T-81/00 *Associação Comercial de Aveiro* przeciwko Komisji, Rec. str. II-2509, pkt 50).

— W przedmiocie zarzutów dotyczących skorzystania z usług podwykonawców

- 76 Nie ulega wątpliwości, że skarżąca zleciła EB L^{da} wykonanie usług związanych ze szkoleniem, na które otrzymała ona pomoc z EFS.
- 77 Żaden przepis dotyczący EFS ani żadne postanowienie decyzji przyznającej pomoc nie zabrania korzystania z usług podwykonawców. Niemniej jednak taki sposób postępowania nie może prowadzić do sztucznego zawyżania kosztów szkolenia z naruszeniem wymogów prawidłowej gospodarki finansowej (przywołany w pkt 75 powyżej wyrok Sądu z dnia 15 września 1998 r. w sprawie Branco przeciwko Komisji, pkt 77 i 78). A zatem zlecenie usług podwykonawcy powinno być uzasadnione faktem, że podwykonawca ten jest w stanie wykonać pewne wyraźnie określone prace specjalistyczne, których wykonywaniem zwykle się zajmuje. Skarżąca temu nie zaprzecza, przeciwnie — w swoich pismach określa EB L^{da} mianem „przedsiębiorstwa specjalistycznego”.
- 78 W niniejszej sprawie IGF stwierdziła w swoim sprawozdaniu z dnia 5 maja 1989 r., że EB L^{da} była „największym usługodawcą” skarżącej, jako że wartość zafakturowanych przez nią świadczeń za dwa szkolenia na rzecz dorosłych i młodzieży wyniosła 39 239 750 PTE.
- 79 IGF zauważyła również, że wobec braku odpowiedniej struktury także EB L^{da} zleciła podwykonawcom wykonanie pewnych usług związanych z przygotowaniem kursów, jak i samego szkolenia. W tym względzie IGF wskazała w szczególności na fakt, że przygotowanie kursu zleczone zostało podwykonawcy, którym była Cooperativa de Serviço na Área Administrativa de Empresas, CRL (zwana dalej „spółdzielnią”), za kwotę 1 000 000 PTE i że spośród wydatków poniesionych z tytułu przygotowania szkolenia, które sięgały 16 000 000 PTE, 7 500 000 PTE zostało zafakturowanych przez tę spółdzielnię.

- 80 IGF zwróciła uwagę, że zarząd spółdzielni składał się z trzech najważniejszych współpracowników skarżącej, która miała dokładnie tych samych wspólników, co spółka EB L^{da}.
- 81 Wobec braku wytłumaczenia, jakie korzyści miałyby wyniknąć ze zlecenia prac EB L^{da} i mając na względzie znaczne zwiększenie kosztów spowodowane korzystaniem z usług trzech spółek, IGF zaproponowała, by nie uwzględniać kosztów związanych ze zleceniem prac EB L^{da} i wziąć pod uwagę jedynie kwoty faktycznie poniesione na organizację szkoleń.
- 82 IGF przeanalizowała w tym duchu poszczególne wydatki, które zostały poniesione. Dokonała ona zmniejszenia kosztów wynagrodzeń kadry kształcącej, w zakresie w jakim zastosowana stawka godzinowa przewyższała limity określone w portugalskim rozporządzeniu. Skarżąca twierdzi natomiast, że wynagrodzenia kadry kształcącej zostały wyliczone zgodnie z tym rozporządzeniem, lecz nie przedstawia ona żadnych dowodów na poparcie tego twierdzenia.
- 83 Co się zaś tyczy kwoty za przygotowanie kursu, na którą opiewa faktura wystawiona EB L^{da} przez spółdzielnię, IGF zaznaczyła, że sam dowód potwierdzający skorzystanie z tych usług nie wystarcza, by stwierdzić istnienie związku z działaniami szkoleniowymi, na które skarżącej przyznana została pomoc finansowa.
- 84 Poza tym, wbrew temu, co twierdzi skarżąca, pozwana nie pominęła innych kosztów, takich jak koszty elektryczności, wody, rozmów telefonicznych, ogrzewania oraz materiałów na potrzeby pracy sekretariatu. W istocie ze sprawozdania IGF, na które powołuje się Komisja, wynika, że koszty te zostały uwzględnione w zakresie, w jakim miały one bezpośredni związek ze szkoleniem. Pozostałe wydatki były miarkowane ze względu na relatywne znaczenie subwencjonowanej działalności.

- 85 Mając powyższe na względzie należy stwierdzić, że uznając zlecenie prac na rzecz EB L^{da} oraz spółdzielni za ekonomicznie nieuzasadnione, IGF nie dopuściła się oczywistego błędu w ocenie. W szczególności EB L^{da} mogła być postrzegana jako sztuczna struktura, której w żadnym wypadku nie można uznać za prawdziwie „wyspecjalizowaną” w pracach, które zleciła jej skarżąca. Tak naprawdę służyła ona tylko za pośrednika uzyskującego z tego względu korzyść lub prowizję. Poza tym IGF, a następnie Komisja, podjęły kroki służące zapewnieniu prawidłowej gospodarki finansowej, które nie naruszają interesów beneficjenta pomocy bardziej niż to konieczne. Komisja nie zaakceptowała bowiem tylko tych opłat, które nie były związane z zaaprobowanymi działaniami i które przekraczały koszty faktycznie poniesione. Poza tym odmówiła ona uznania tylko opłat będących wynikiem sztucznego zaangażowania szeregu pośredników, jako że wobec braku jakichkolwiek wyjaśnień ze strony skarżącej poszczególne ich stopnie wydawały się pozbawione realnej wartości dodanej. Abstrahując od szczególnych okoliczności występujących w niniejszej sprawie, nie było intencją Komisji pozbawienie beneficjenta pomocy finansowej możliwości skorzystania z usług podwykonawców.

— W przedmiocie zarzutów dotyczących odpisów amortyzacyjnych oraz leasingu

- 86 W treści skargi skarżąca połączyła kwestię odpisów amortyzacyjnych z kwestią umów leasingu. Kwestionuje ona sposób, w jaki IGF, a następnie Komisja, pojmowały pojęcie „odpisów amortyzacyjnych” związanych z wynagrodzeniem z tytułu leasingu.
- 87 Odnosząc się do kwestii „wynagrodzenia za korzystanie ze sprzętu” IGF stwierdziła, że pomimo iż chodziło o sprzęt pozostawiony do dyspozycji skarżącej na mocy umów leasingu, kwoty odpisywane przez skarżącą nie odpowiadały wynagrodzeniu faktycznie zapłaconemu finansującemu, lecz amortyzacji tego sprzętu, za której podstawę przyjęto stawkę 33,33% w stosunku rocznym. Zdaniem IGF stawka ta była zbyt wysoka i w związku z tym zastosowała ona stawkę 20%. Skarżąca twierdzi co prawda, że zastosowała się do obowiązujących w owym czasie w Portugalii zasad księgowości, jednak nie przedstawia ona żadnych dowodów na poparcie tego twierdzenia.

88 Nadto IGF naniósł poprawki w stosunku do ksiąg skarżącej, związane z podwójnym zaksięgowaniem pewnych kwot po stronie „winien”. Poprawki dotyczyły także zapisów sprzed daty rozpoczęcia się działań związanych z przedmiotowym szkoleniem, tj. z czerwca 1987 r., nie zaś kwietnia, tak by rozpatrywane wydatki mogły odnosić się tylko do okresu siedmiomiesięcznego, nie zaś dziewięciomiesięcznego. Skarżąca twierdzi, że z rzezonego sprzętu korzystała celem przygotowania szkolenia, jednak ani nie przedstawiła ona w tej kwestii szczegółowych wywodów, ani też nie poparła tego twierdzenia dowodami.

— Argument dotyczący niespójności w działaniach Komisji

89 Wreszcie skarżąca próbuje wykazać niespójność w działaniach pozwanej. Twierdzi ona mianowicie, że wynagrodzenia nauczycieli za szkolenia przeprowadzone w roku 1987 zostały zaakceptowane „w sposób całkowicie arbitralny i niespójny w zestawieniu z akceptacją kosztów innych działań przeprowadzonych przez skarżącą w roku 1988”. Zarzut ten jest niedopuszczalny z uwagi na to, że jest on nieprecyzyjny. Zresztą również nie został on poparty dowodami. Skarżąca twierdzi też, że DAFSE zaakceptował jako kwalifikujące się wydatki na premie dla kursantów z tytułu regularnego uczestnictwa w szkoleniu oraz niektóre odpisy amortyzacyjne za rok 1987, co jest sprzeczne ze stanowiskiem, jakie zajął on w stosunku do działań przedsięwziętych w roku 1988. Również ten zarzut nie został poparty dowodami, a skarżąca nie określiła, o które odpisy amortyzacyjne chodzi.

Wnioski co do naruszenia rozporządzenia nr 2950/83

90 Należy ogólnie stwierdzić, że skarżąca nie przedstawiła konkretnych dowodów na poparcie swych zarzutów, które byłyby w stanie podważyć ocenę stanu faktycznego dokonaną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. W konsekwencji należy uznać, że

zarzuty te są w oczywisty sposób niewystarczające, by stwierdzić, że Komisja dopuściła się oczywistego błędu w ocenie (wyrok Sądu z dnia 12 grudnia 1996 r. w sprawie T-380/94 AIUFASS i AKT przeciwko Komisji, Rec. str. II-2169, pkt 59), przychylając się do stanowiska IGF, zgodnie z którym przy organizowaniu spornego szkolenia nie zastosowano się do wymogów prawidłowej gospodarki finansowej, będących nierozłączną częścią warunków zawartych we wstępnej decyzji o przyznaniu środków.

91 Z powyższego wynika, że Komisja nie naruszyła art. 6 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83.

b) W przedmiocie naruszenia praw nabytych

92 Jeśli prawdą jest, że decyzja o przyznaniu pomocy powoduje powstanie po stronie beneficjenta pomocy z EFS uprawnienia do domagania się wypłaty tej pomocy, to dzieje się tak tylko przy założeniu, że pomoc ta została wykorzystana zgodnie z warunkami w tej decyzji zawartymi (wyroki Sądu: z dnia 15 września 1998 r. w powołanej w pkt 75 powyżej sprawie Branco przeciwko Komisji, pkt 105; z dnia 27 stycznia 2000 r. w przywołanej w pkt 36 powyżej sprawie Branco przeciwko Komisji, pkt 94).

93 Z wywodów przedstawionych w pkt 71 i nast. powyżej wynika, że pozwana nie popełniła oczywistego błędu w ocenie stwierdzając, iż subwencjonowane szkolenie nie zostało przeprowadzone z zachowaniem warunków zawartych we wstępnej decyzji o przyznaniu pomocy.

94 A zatem skarżącej nie przysługuje żadne uprawnienie do żądania dokonania na jej rzecz wypłaty pozostałej części pomocy, o której mowa.

95 W związku z powyższym należy stwierdzić, że dwa pierwsze zarzuty są bezzasadne.

B — W przedmiocie trzeciego zarzutu, dotyczącego naruszenia zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań oraz zasady pewności prawnej

96 Zarzut ten składa się z dwóch części.

1. W przedmiocie pierwszej części zarzutu (uzasadnione oczekiwania powstałe wskutek zaświadczenia o prawidłowości danych księgowych zawartych we wniosku o przyznanie płatności)

a) Argumenty stron

97 Skarżąca twierdzi, że zaświadczenie przez DAFSE w 1988 r. o prawdziwości i rzetelności księgowej danych zawartych we wniosku o wypłatę salda zrodziło po jej stronie uprawnienie do otrzymania wypłaty pomocy.

98 Zaskarżony akt podważa tę decyzję, mimo że okoliczności faktyczne pozostały niezmienione. W szczególności sądy portugalskie umorzyły postępowania przeciwko skarżącej, kładąc w ten sposób kres przypuszczeniom dotyczącym nieprawidłowości, których miałyby się dopuścić.

99 Co więcej, skarżąca wskazuje na fakt, że jedynie DAFSE uprawniony jest do zaświadczenia o prawidłowości tego rodzaju danych.

- 100 Zdaniem skarżącej dokonane w 1988 r. zaświadczenie o prawidłowości wywołało po jej stronie uzasadnione oczekiwanie, że dojdzie do wypłaty pomocy, które Komisja może podważyć tylko wtedy, gdy warunki określone we wstępnej decyzji o przyznaniu pomocy nie były przestrzegane, lecz nie wtedy, gdy inne oceny podważają ostatecznie prawidłowość kosztów i wydatków, o których prawidłowości wcześniej zaświadczone.
- 101 Pozwana odpira te argumenty i twierdzi, że zarzut jest bezzasadny.

b) Ocena Sądu

- 102 Istnienie uprawnienia do powoływania się na zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań uzależnione jest od łącznego spełnienia się trzech przesłanek. Po pierwsze, administracja wspólnotowa musi przekazać zainteresowanemu dokładne, bezwarunkowe i zgodne zapewnienia, pochodzące z uprawnionych i wiarygodnych źródeł. Po drugie, zapewnienia te muszą być takiego rodzaju, by wzbudzały u podmiotu, do którego są skierowane, uzasadnione oczekiwanie. Po trzecie, udzielone zapewnienia muszą być zgodne z właściwymi przepisami (wyroki Sądu: z dnia 6 lipca 1999 r. w sprawie T-203/97 Forvass przeciwko Komisji, RecFP str. I-A-129 i II-705, pkt 70; z dnia 7 listopada 2002 r. w sprawie T-199/01 G. przeciwko Komisji, RecFP str. I-A-207 i II-1085, pkt 38).
- 103 Okoliczność, że w niniejszej sprawie organy krajowe początkowo zaświadczyły o prawdziwości i rzetelności księgowej wniosku o wypłatę salda, nie mogła wzbudzić u beneficjenta pomocy uzasadnionego oczekiwania w zakresie otrzymania wypłaty tego salda.
- 104 Po pierwsze, z treści art. 2 ust. 2 decyzji 83/516 wynika, że właściwe państwo członkowskie gwarantuje pomyślne zakończenie działań finansowanych przez EFS.

Nadto, zgodnie z art. 7 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83, Komisja uprawniona jest do kontroli wniosków o wypłatę salda „bez uszczerbku dla kontroli dokonywanych przez państwa członkowskie”. Te prawa i obowiązki państw członkowskich nie podlegają żadnym ograniczeniom czasowym. Z powyższego wynika, że zaświadczenie o prawdziwości i rzetelności księgowych danych zawartych we wniosku o wypłatę salda pomocy związanej z działaniami szkoleniowymi w rozumieniu art. 5 ust. 4 zdanie drugie rozporządzenia nr 2950/83 nie zabrania państwu członkowskiemu dokonania późniejszej weryfikacji wniosku o wypłatę salda (postanowienie Trybunału z dnia 12 listopada 1999 r. w sprawie C-453/98 P Branco przeciwko Komisji, Rec. str. I-8037, pkt 77; przywołany w pkt 68 powyżej wyrok w sprawie Frota Azul-Transportes e Turismo, pkt 62). Poza tym nie istnieją żadne przeszkody, by dokonując takiej ponownej weryfikacji, DAFSE zwrócił się o pomoc do takiej jak IGF jednostki wyspecjalizowanej w przeprowadzaniu audytu księgowego i finansowego (ww. postanowienie w sprawie Branco przeciwko Komisji, pkt 78; przywołany w pkt 36 powyżej wyrok z dnia 27 stycznia 2000 r. w sprawie Branco przeciwko Komisji, pkt 68).

- 105 Po drugie, art. 6 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83 zastrzega na rzecz Komisji prawo do podjęcia ostatecznej decyzji w przedmiocie wniosku o wypłatę salda. Z tego względu Komisja nie była związana wydanym przez DAFSE zaświadczeniem. Dlatego też nie mogło ono być postrzegane jako zapewnienie dokonania wypłaty pozostałego salda pochodzące od uprawnionego organu.
- 106 Po trzecie, decyzja końcowa uzależniona jest, zgodnie z treścią wymienionego wyżej przepisu, od respektowania przez beneficjenta pomocy warunków ustalonych w decyzji o przyznaniu pomocy finansowej (przywołane w pkt 104 powyżej postanowienie w sprawie Branco przeciwko Komisji, pkt 87–89). Tymczasem analiza dwóch pierwszych zarzutów wykazała, że stwierdzając, iż skarżąca nie przestrzegała wymogów prawidłowej gospodarki finansowej zawartych w warunkach, od przestrzegania których uzależniona była wypłata tej pomocy, Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie.
- 107 Po czwarte, przebieg postępowania nie mógł wzbudzić u skarżącej jakichkolwiek uzasadnionych oczekiwań. W piśmie z dnia 30 lipca 1990 r. DAFSE nakazał jej zwrot zaliczek przekazanych przez EFS oraz Republikę Portugalską. Następnie powiadomiono ją o podejrzeniu wystąpienia nieprawidłowości w rozumieniu art. 7 decyzji 83/673, a następnie o wszczęciu przed Tribunal de Instrução Criminal da

Comarca de Porto dochodzenia w sprawie uzyskania subwencji na podstawie oszustwa oraz sprzeniewierzenia przyznanych środków w związku z działaniami szkoleniowymi finansowanymi przez EFS. Powiadomiono ją także o decyzji o zawieszeniu spornej pomocy finansowej, przeciwko której wniosła ona skargę o stwierdzenie nieważności, następnie oddaloną. Wreszcie po umorzeniu postępowania karnego otrzymała ona projekt decyzji o zmniejszeniu pomocy finansowej celem przedstawienia swoich uwag.

108 Okoliczność, że postępowania karne przeciwko skarżącej zostały umorzone, nie może stanowić podstawy uzasadnionego oczekiwania w zakresie wypłaty pomocy, które rzekomo wystąpiło po jej stronie. Z treści art. 6 rozporządzenia nr 2950/83 wynika, że prawo wspólnotowe nie wiąże z działaniami polegającymi na nieprawidłowym wykorzystaniu pomocy z EFS odpowiedzialności karnej (wyrok Trybunału z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-186/98 Nunes i de Matos, Rec. str. I-4883, pkt 7 i 8). Dlatego też o ile zasada dobrej administracji, która obliguje instytucje wspólnotowe do podejmowania decyzji przy pełnej znajomości okoliczności sprawy, uzasadnia oczekiwanie Komisji na zajęcie stanowiska przez sąd krajowy, który ma się wypowiedzieć co do tego, czy defraudacja rzeczywiście wystąpiła, to jednak nie zabrania ona Komisji kontynuowania badania ewentualnego zmniejszenia pomocy na podstawie wyników dochodzenia przeprowadzonego w postępowaniu administracyjnym przez IGF po tym jak postępowania karne zostały umorzone wskutek przedawnienia ścigania.

109 Z powyższego wynika, że pierwsza część trzeciego zarzutu jest bezzasadna.

2. W przedmiocie drugiej części zarzutu (niepewność prawna wobec niedotrzymania rozsądnego terminu oraz naruszenie zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań)

a) Argumenty stron

110 Zdaniem skarżącej doszło do naruszenia zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań oraz zasady pewności prawnej z uwagi na to, że mimo braku związania Komisji konkretnym terminem, powinna ona była podjąć decyzję w terminie rozsądnym.

- 111 Piętnastoletni okres oczekiwania na wydanie zaskarżonej decyzji jest w opinii skarżącej okresem zbyt długim. Skarżąca uważa w szczególności, że umorzenie wszczętych przeciwko niej postępowań karnych oznacza, iż nieuwzględnienie jej wniosku o przyznanie płatności pozbawione jest wszelkich podstaw.
- 112 Twierdzi ona również, że wydłużanie się tego okresu wzmagало u niej uzasadnione oczekiwanie, że Komisja podejmie decyzję zgodną z zaświadczeniem wystawionym przez DAFSE, który w 1988 r. zaakceptował wniosek o wypłatę salda.
- 113 Pozwana nie zgadza się z powyższymi argumentami i twierdzi, że zarzut jest bezzasadny.

b) Ocena Sądu

Co do kwestii, czy okres oczekiwania na wydanie decyzji był rozsądny, czy też nie, oraz co do pewności prawnej

- 114 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem ustalenia, czy dana procedura administracyjna zakończona została w rozsądnym terminie, dokonuje się przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy, a w szczególności kontekstu, w którym wystąpiła, poszczególnych etapów proceduralnych, jej złożoności oraz wagi, jaką sprawa ta ma dla poszczególnych zainteresowanych stron (wyroki Sądu: z dnia 19 marca 1997 r. w sprawie T-73/95 Oliveira przeciwko Komisji, Rec. str. II-381, pkt 4; z dnia 22 października 1997 r. w sprawach połączonych T-213/95 i T-18/96 SCK i FNK przeciwko Komisji, Rec. str. II-1739, pkt 57; z dnia 15 września 1998 r. w sprawach połączonych T-180/96 i T-181/96 Mediocurso przeciwko Komisji, Rec. str. II-3477, pkt 61; i z dnia 16 września 1999 r. w sprawie T-182/96 Partex przeciwko Komisji, Rec. str. II-2673, pkt 177).

- 115 W tym właśnie świetle należy oceniać, czy okres oczekiwania na wydanie zaskarżonej decyzji, który rozpoczął się złożeniem przez skarżącą w roku 1988 wniosku o wypłatę salda, a zakończył wydaniem tej decyzji w dniu 23 października 2002 r., był rozsądny.
- 116 Między lipcem 1988 r. a majem 1989 r. DAFSE przeprowadził badanie ksiąg skarżącej, a IGF przystąpiła, na podstawie art. 7 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83, do szczegółowej kontroli finansowej mającej na celu ustalenie prawdziwości i rzetelności księgowej wydatków dokonanych przez EB L^{da}.
- 117 Mając na względzie, że istniały oznaki wystąpienia nieprawidłowości, DAFSE i Komisja oczekiwały na rozstrzygnięcie portugalskiego sądu karnego w przedmiocie wszczętych przeciwko skarżącej postępowań karnych. W wydanym w dniu 27 stycznia 2000 r. wyroku w sprawie Branco przeciwko Komisji, przywołanym w pkt 36 powyżej, Sąd stwierdził, że „ponieważ w niniejszej sprawie, po sporządzeniu przez IGF sprawozdania, Komisja powzięła poważne wątpliwości co do prawidłowości wykorzystania pomocy oraz z uwagi na okoliczność, że w czasie gdy Komisja została wezwana do wydania decyzji, przeciwko beneficjentowi pomocy toczyło się przed portugalskim sądem karnym postępowanie dotyczące niektórych działań podjętych w ramach finansowanych projektów, Komisja nie miała obowiązku wydania decyzji w przedmiocie wniosku o wypłatę salda”.
- 118 Dlatego też dopiero od momentu powiadomienia Komisji przez władze portugalskie o zakończeniu postępowań karnych w lipcu 2001 r. uzyskała ona pewność, że stan sprawy nie ulegnie zmianie w płaszczyźnie prawa karnego. Pozostawało jej przystąpić do analizy w aspekcie administracyjnym z tym większą starannością i ostrożnością, że w sprawie działań skarżącej nie zapadł żaden wyrok, a postępowanie karne zostało umorzone w drugiej instancji wyłącznie z powodu przedawnienia.

- 119 Począwszy od tej daty Komisja przygotowywała projekt decyzji zmniejszającej pomoc finansową, opartej o ustalenia zawarte w sprawozdaniu IGF, z zachowaniem stopnia ostrożności uzasadnionego wymienionymi w pkt 118 powyżej okolicznościami. Następnie w dniu 8 stycznia 2002 r. Komisja przedstawiła projekt decyzji władzom portugalskim celem zajęcia przez nie stanowiska, zgodnie z art. 6 ust. 1 rozporządzenia nr 2950/83. Procedura uległa zawieszeniu w momencie, gdy państwo członkowskie samo przedstawiło skarżącą ten projekt, by ta mogła sformułować doń swoje uwagi. Skarżąca nie przedstawiła tych uwag w wyznaczonym terminie. W dniu 24 kwietnia 2002 r. DAFSE powiadomił pozwaną o braku zastrzeżeń do projektu decyzji ze strony skarżącej. Służby Komisji uzyskały następnie zgodę na projekt decyzji od Dyrekcji Generalnej ds. Budżetu, od Służby Prawnej oraz od dyrekcji generalnej odpowiedzialnej za kontrolę finansową. Zaskarżona decyzja wydana została w dniu 23 października 2002 r.
- 120 Mając na względzie przedstawioną wyżej sekwencję zdarzeń, złożoność postępowań sądowych i administracyjnych, zarówno krajowych, jak i wspólnotowych, a także zważywszy na ostateczną niemożność oparcia się przez Komisję na wyroku sądu karnego, należy stwierdzić, że każdy z etapów procedury poprzedzającej wydanie zaskarżonego aktu zakończył się w rozsądnym terminie.
- 121 Skarżąca twierdzi tymczasem, że okres, który należy wziąć pod uwagę, biegnie aż do momentu powiadomienia jej o zaskarżonej decyzji, tj. do dnia 31 lipca 2003 r., które to powiadomienie leżało w gestii władz krajowych.
- 122 W świetle okoliczności niniejszej sprawy należy jednak stwierdzić, że Komisja w stosownym terminie powiadomiła o zaskarżonej decyzji jej adresata, tj. Republikę Portugalską, która z kolei obowiązana była zakomunikować ją skarżącej. Wprawdzie Republika Portugalska zwlekała z powiadomieniem skarżącej o treści decyzji, jednak fakt ten nie może obciążać Komisji. Tylko opóźnienie, za które Komisja byłaby odpowiedzialna, mogłoby leż u podstaw stwierdzenia, że Komisja nie podjęła działań

w rozsądnym terminie. W konsekwencji rzekome wystąpienie stanu niepewności prawnej, który skarżąca wiąże z omawianym opóźnieniem, nie może być podstawą stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji.

W przedmiocie uzasadnionych oczekiwań powstałych wskutek wydłużania się terminu, w którym Komisja podjęła ostateczną decyzję

123 Skarżąca twierdzi, że wskutek niepodjęcia przez Komisję w rozsądnym terminie decyzji w przedmiocie jej wniosku o wypłatę salda powstało po jej stronie uzasadnione oczekiwanie, że pomoc zostanie jej wypłacona.

124 Jednak w świetle wniosków zawartych w pkt 120 i 122 powyżej należy uznać, że twierdzenie to oparte jest na błędnej przesłance i w związku z tym nie można się do niego przychylić. Co więcej, aby móc skutecznie twierdzić, że oczekiwania są uzasadnione, należy wykazać, że administracja wspólnotowa przekazała zainteresowanemu dokładne, bezwarunkowe i zgodne zapewnienia pochodzące z uprawnionych i wiarygodnych źródeł. Jak już zostało stwierdzone (pkt 102–109 powyżej), sytuacja taka nie wystąpiła.

125 Ponadto analiza pierwszej części zarzutu wykazała, że wydane przez DAFSE zaświadczenie i dalsza część postępowania nie mogły wzbudzić uzasadnionych oczekiwań co do owej płatności.

126 W tych okolicznościach należy oddalić obie części zarzutu.

C — W przedmiocie zarzutu czwartego, dotyczącego naruszenia zasady proporcjonalności

1. Argumenty stron

- 127 Zdaniem skarżącej pozwana naruszyła zasadę proporcjonalności, nie wykonując swojego zobowiązania do dokonania, na podstawie decyzji wstępnej o przyznaniu środków, zwrotu poniesionych zgodnie z prawem wydatków na organizację szkolenia.
- 128 Pozwana nie zgadza się z powyższym twierdzeniem.

2. Ocena Sądu

- 129 W niniejszej sprawie dokonane przez Komisję zmniejszenie pomocy jest bezpośrednio związane z nieprawidłowościami, o których powiadomiły ją władze portugalskie, i ma na celu wykluczenie jedynie tych wydatków, które są nieprawidłowe lub nie są użyteczne.
- 130 A zatem dokonane przez Komisję zmniejszenie pomocy pozostaje w zgodzie z zasadą proporcjonalności.
- 131 Dlatego też zarzut czwarty należy oddalić.
- 132 W związku z powyższym skarga podlega oddaleniu w całości.

W przedmiocie kosztów

- 133 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu Sądu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżąca przegrała sprawę w niniejszym przypadku, zgodnie z żądaniem pozwanej należy obciążyć ją kosztami postępowania.

Z powyższych względów

SĄD PIERWSZEJ INSTANCJI (piąta izba)

orzeka, co następuje:

- 1) **Skarga zostaje oddalona.**
- 2) **Skarżąca zostaje obciążona kosztami postępowania.**

Vilaras

Dehousse

Šváby

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 30 czerwca 2005 r.

Sekretarz

Prezes

H. Jung

M. Vilaras

II - 2592